

Samenlevingsopbouw

De bijstelling van Mededelingen Opbouwwerk naar Samenlevingsopbouw is voltooid, getuige het eerste nummer dat voor u ligt. Deze heroriëntatie is gebaseerd op de ontwikkelingen in het opbouwwerk, die zich manifesteerden op de Conferentie Samenlevingsopbouw & Samenlevingsvraagstukken (april 1991): het is een reactie op een veranderende werkelijkheid. De opbouwwerker is geen solist meer: zijn werkzaamheden bestaan uit het met en vanuit het perspectief van bewonersorganisaties en andere strevende groepen aangaan van samenwerkingsverbanden met allerlei instanties en organen om samenlevingsvraagstukken aan te pakken van allerlei aard. Het opbouwwerk levert weliswaar een specifieke, maar ook beperkte bijdrage. Daarom werden ook representanten uit allerlei andere sectoren uitgenodigd ter Conferentie.

Bovenstaande tendens heeft gevolgen voor het hele opbouwwerkveld en dus ook voor het vakblad voor opbouwwerkers. Er was in voorgaande edities al iets te merken van een verbreding van het aandachtsveld. De conferentie echter, biedt een concrete aanleiding en een uitgangspunt voor de herijking van het blad naar vorm en inhoud. Vanuit de gedachte dat opbouwwerk een specifieke, maar ook beperkte bijdrage levert aan processen van samenlevingsopbouw ligt het voor de hand aandacht te besteden aan andere actoren en disciplines die op het terrein werkzaam zijn. Jo Boer schreef in 1970, in de nog steeds gezaghebbende publicatie 'Opbouwwerk' het volgende:

"Sinds 1960 heeft een geheel nieuw woord op dit gebied zijn intrede gedaan: Samenlevingsopbouw. Een naar onze mening zeer goed Nederlands woord voor 'werken aan de samenleving' in algemene zin. Dit woord drukt precies uit, waar het om gaat: opbouw (figuurlijk gebruikt ter aanduiding van een gestructureerd ontwikkelingsproces) van de samenleving. Het is voor ieder verstaanbaar.

Het begrip geeft evenals het Amerikaanse begrip 'community organization' een functie zowel als een terrein aan. Men kan spreken van

processen van samenlevingsopbouw, van werkvormen en activiteiten op het terrein van de samenlevingsopbouw. Het geeft duidelijk het object aan, waarop de activiteiten zich richten (de samenleving) en de reikwijdte van dit object strekt zover, dat desgewenst alle sectoren van het welzijnsbeleid hieronder kunnen vallen. Het is een nieuw woord voor een nieuwe zaak, het heeft geen verleden, is onbelast."

En verderop in het boek identificeert zij het (toenmalige) opbouwwerk meer met 'community development', en 'community organization' met 'samenlevingsopbouw'. Volgens haar is het Amerikaanse 'community organization'-proces zeer sterk gebaseerd op eigen initiatieven van de burgers uit een samenleving.

Samenlevingsopbouw en sociale vernieuwing verdragen elkaar dus goed. Immers de sociale vernieuwing is ook gericht op het versterken van het draagvlak van de burger, teneinde deze initiatiefrijker te (kunnen) laten zijn. Dit is hard nodig om de burgerrechten ten volle te kunnen benutten en om behoorlijk weerwerk te geven aan allerhande ambtelijke structuren.

Op steeds meer leefgebieden verliezen burgers hun autonomie, vanwege dubieuze, onnodig ingewikkelde regelgeving. Een grondig proces van samenlevingsopbouw is noodzakelijk om mensen zover te krijgen dat ze beseffen dat de staat geen regels op kan stellen, op maat toegesneden voor iedere burger in iedere denkbare omstandigheid. Burgers moeten de ruimte krijgen zelf keuzes te maken, teneinde zelf in staat te zijn de eigen prioriteiten in het leven te bepalen. Dit kan alleen indien de overheid zich terugtrekt uit een aantal zeer persoonlijk bepaalde levenssferen van mensen. Mensen moeten meer zaken zelf regelen, via zelfgeformde 'collectiviteiten'. Het komt in feite neer op een proces van 'herdemocratisering'. Iedere democratie laat per definitie ruimte voor het ontstaan van dominerende belangengroepen en oneigenlijk bepaalde normen. Zo af en toe moet daar dus de bezem door, maar dit is slechts mogelijk indien mensen zich bewust zijn van

hun rol en mogelijkheden in de samenleving. Daar ligt het grote belang van een gezonde infrastructuur van instellingen die zich bezig houden met samenlevingsopbouw, en specifiek: opbouwwerk.

MO/Samenlevingsopbouw stelt zich ten doel om, als vanouds, de ontwikkelingen in dit veld en de sociale omgeving hiervan (zijnde de samenleving als geheel) zo goed mogelijk te volgen.

